

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

ΤΟΥ κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.



ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ...ΕΓΕΙΝΑΝ.

(Χριστουγεννιάτικο αληθινό διήγημα)

Το Ριζάρι είχε ένα χωριό, κάτω από την "Εδεσσα, φτωχό, γεμάτο δένδρα, κουνούπια και νερό. Μιά φορά που καλλιεργούσαν και ρύζια εκεί κοντά, τους θέριζεν ο πυρετός. Τώρα τα ρύζια απαγορεύθηκαν και έτσι άνασανε λιγάκι το χωριό.

Πήγαν και πρόσφυγες εκεί και άλλαξε λιγάκι όψι. Σπίτια νέα έγιναν, μαγαζιά άνοιξαν και γίνεται και κάποια κίνησις. Μά επί Τουρκίας, δέν ήτανε τίποτε εκεί. Μοναχά ο Παπαρούνας είχε ένα

χάνι, που δέν είχε άλλο τίποτε παρά ούζο και κουτιά με σπίρτα. "Όλες τις ώρες της ημέρας ο Παπαρούνας ήταν μεθυσμένος και οι πελάτες έβαζαν μονάχοι τους και πίναν ούζο.

"Έτσι, ούτε ο Παπαρούνας προώδεψε ποτέ, ούτε και το μαγαζί είχε «χαίρι»...

Τά παλιά τά χρόνια ζούσαν άναμεταξύ τους ήσυχα οι χωρικοί. "Ήσυχα κι' άγαπημένα, σαν χριστιανοί κι' άδέρφια όπου ήσανε. Γιωρτάζανε μαζί τις γιορτές, χαιρόντουσαν τις μεγάλες τις ήμέρες, αλλάζαν επισκέψεις στα σπίτια τους και κάθε θράδου της Κυριακής της Τυρινής, μαζεώντουσαν όλοι στην έκκλησία του χωριού και με πρώτον-πρώτον τον παπά, ζητούσανε συγχώρησι ο ένας τους από τον άλλο...

"Έτσι περνούσανε καλά, ύπομεναν πιό έλαφρά τον τουρκικό ζυγό και ήσαν εύχαριστημένοι, ως που άρχισε να μπαίνει στο χωριό η βουλγαρική ή προπαγάνδα. Στην αρχή οι χωρικοί δέν δώσαν προσοχή, αλλά έπειτα, θέλεις με τις φοβέρες, με τους φόβους που γινόντουσαν, με χρήματα, με υποσχέσεις, κλίνανε μερικοί, οι πιό αδύνατοι, προς τα εκεί και έπειτα αυτοί τραθήσανε κι' άλλους.

"Έγινε δυό μερίδες το χωριό, κι' άρχισε η φαινομένη.

Με τον καιρό, σαν να τους καταράστηκε κανείς, άρχισε μία διαμάχη άναμεταξύ τους τρομερή. "Ο άδερφός δέν ήθελε να ιδή τον άδερφό και ο χωριανός ζητούσε να πιή το αίμα του συγχωριανού του...

Αίμα άδικο έχύθηκε έτσι, εκεί, που λίγα χρόνια πριν ήτανε άγάπη και φώλησσε η λύσσα κι' η διχόνοια...

Ούτε γιορτές δέν είχαν πλέον, ούτε συγγενική άγάπη, ούτε και φόβο στο Θεό.

Χριστούγεννα, Πρωτοχρονιά, Λαμπρή, γιορτές μεγάλες, ή μοναδική και μεγάλη έκκλησία του χωριού, που μπορούσε να χωρέση τους κατοίκους τριών χωριών σαν το Ριζάρι, δέν τους χωρούσε για να λειτουργηθούν. Οι Βούλγαροι είχαν στείλει κι' έναν ξένο Βούλγαρο παπά εκεί, κι' εκείνος ήταν που άναψε πιό μεγάλη τή φωτιά και την έφερε και μέσα στην έκκλησία.

Οι βουλγαρόφιλοι σχισματικοί θέλαν την λειτουργία να γίνεται βουλγαρικά, οι "Έλληνες την θέλλανε έλληνικά, όπως γινόνταν πάντοτε, έδω και εκατοντάδες χρόνια, από τότε που υπήρχε το χωριό...

"Έτσι κάθε μεγάλη της χρονιάς γιορτή, λειτουργία δέν γινόντανε. Μαζεώντουσαν κι' ή δυό μερίδες στην έκκλησία κι' άρχίζαν τον καυγά, τις θρισιές, τις φωνές και τά ξυλοκοπήματα, γκρεμίζανε τά μανουάλια, πέφταν κάτω τά κεριά, άσχημονούσαν μπρο-

στά στο Θεό και ρίχναν τις εικόνες.

Είδε και άπόειδε και ή τουρκική διοίκησης και έκλεισε την έκκλησία, μαζί με τόσες άλλες διαφιλονεικούμενες που έκλεισε εκείνον τον καιρό σ' όλη τή Μακεδονία και άπαγόρευσε με σουλτανικό φερμάνι και με άυστηρές ποινές να μη κανείς να λειτουργήση στις κλεισμένες έκκλησίες...

Πέρασε έτσι, με κλειστή την έκκλησία, καιρός, μέρες, μήνες και χρόνος.

Η γιορτές έρχόντουσαν και περνούσαν από το Ριζάρι, σκοτεινές, βουβές και πένθιμες.

Ούτε Χριστούγεννα, ούτε Πρωτοχρονιά, ούτε Λαμπρή, ούτε καλή ήμέρα έβλέπανε οι χωρικοί... Καμπάνα δέν χτυπούσε πλέον χαρωπά, λειτουργία δέν γινόντανε, θυμίαμα δέν ευωδιάζε σαν άλλοτε, και πάψαν ή επισκέψεις στα σπίτια, τά κεράσματα και τά τραγούδια, ή εύχές και ή χαρές!...

"Ήτανε δέν ήτανε γιορτάσιμη ήμέρα, κανένας δέν την καταλάβαινε.

Πλήξις, φόβος και στενοχώρια!...

Τότε στο κοντινό χωριό, το Βέρτεκοπ, που σήμερα το λένε Σκόδρα, είχε σταλή από την έλληνική όργάνωσι του μακεδονικού άγώνος, απ' την Παλιά Έλλάδα, ένας χωροφύλακας, που λεγόταν Ζαγοραβιτσανέας, και τοποθετήθηκε τάχα ως παιδονόμος στο έλληνικό σχολείο του Βέρτεκοπ, πραγματικά όμως για φύλακας των μαθητών και φύλακας των διδασκάλων, που κινδυνεύαν κάθε ώρα και στιγμή από τους κομιτατζήδες.

Αυτός, που είχε πάει κάποτε και στο Ριζάρι και είδε την έκκλησία εκεί πέρα κλειστή, μανταλωμένη και τον κόσμο στενοχωρημένο γιατί δέν αισθανόντανε γιορτές, αποφάσισε να παίξη κάτι τί εις θάρος των Βουλγάρων.

Πλησιάζανε Χριστούγεννα.

Οι χωρικοί, κατά το έθιμο που έχουνε εκεί, έσφάζανε τους χοίρους των, από την ήμέρα του "Αγίου "Ιγνατίου, στις 21 του μηνός, άφου προηγουμένως, πριν πέση άλλο αίμα καταγής, θυσιάσανε για την γιορτή, ένα γουρούνι μαύρο, όπως συνειθίζανε οι "Έλληνες και στα χρόνια τά αρχαία, που θυσιάζανε μαύρο κριό για τις ψυχές...

"Ο Ζαγοραβιτσανέας συνεννοήθηκε κρυφά και μυστικά με δυό τρεις καλούς "Έλληνες προκρίτους του χωριού κι' έφυγε κατόπιν για το Βέρτεκοπ.

Σαν ήρθε των Χριστουγέννων ή παραμονή, τή νύχτα κοντά τά μεσάνυχτα, νάτος και φάνηκε κρυφά από ένα μονοπάτι στο Ριζάρι και γλύστρησε μέσα στο σκοτάδι, στο σπίτι ενός προκρίτου του χωριού.

"Αφού κάθησε λίγο και ξεκουράστηκε, έβγήκε και πάλιν κρυφά και προφυλακτικά. Σκοτάδι, πίσσα, σκέπαζε όλο το χωριό και πήγε στην έκκλησία. Εκεί άνοιξε με αντικλειδί την πόρτα του ναού και μπήκε μέσα. "Αναψε μερικά καντήλια, έβαλε βουλγαρικά βιβλία στα αναλόγια, του Δεκεμβρίου του Μηνιαίο, κατέβασε την εικόνα της «Γεννήσεως», άναψε, έσβυσε και πέταξε κάτω λαμπάδες και κεριά, έβαλε και θυμιατό για να μοσχοβολήση ή έκκλησία, προσκύνησε τή μεγάλη εικόνα του Χριστού κι' όπως ήρθε κρυφά και φυλαχτά έτσι κι' έφυγε, άφου μ' ένα καρφί έχάλασε την κλειδαριά της πόρτας. Κατόπιν πήγε στο σπίτι του προκρίτου "Έλληνας, κάτι είπαν μυστικά, και πήρε έπειτα το ίδιο μονοπάτι προς το Βέρτεκοπ και χάθηκε μέσα στο σκοτάδι...

Το πρωί, πριν ακόμα φωτίση για καλά,



Είχαν φέρει κι' έναν Βούλγαρο παπά.



"Ο Παπαρούνας ήταν μεθυσμένος πάντοτε.

τρεις· τέσσερες πρόκριτοι Έλληνες του χωριού, πήγαν άπαντα για Βοδενά και κατάγγειλαν στις τουρκικές αρχές, ότι τη νύχτα ο Βούλγαρος παπάς του χωριού και οι σχισματικοί συγχωριανοί τους, παρά τις αυστηρές διαταγές των τουρκικών αρχών, λειτουργήσαν τα Χριστούγεννα, παραδίδοντας την πόρτα.

Έγιναν έξω φρενών ή τουρκικές αρχές. Καύμακάμηδες και άστυνόμοι, ζανταρμάδες και άζάδες, τραβήξαν άμέσως να κατεβούν στο Ριζάρι, να πιστοποιήσουν το έγκλημα και να λάβουν μέτρα αυστηρά και παραδειγματικά έναντιόν εκείνων που άσεβήσανε στις διαταγές του... «ντιβανιού» και στα φιρμάνια του Σουλτάνου...

Κατεβαίνουν λοιπόν κάτω και τί να ίδούν:

Γίραθιασμένη της έκκλησιάς ή κλειδωνιά, κεριά άκόμα άναμμένα στα μανουάλια, καντήλια που καίγανε γιορταστικά έμπρός στις άγιες εικόνες, βουλγαρικά βιβλία έκκλησιαστικά από έδω κι' άπ' εκεί στα άναλόγια και ή εικόνα της «Γεννήσεως» μπροστά-μπροστά. Και σαν να μην έφθαναν τα πειστήρια αυτά, μοσχοβολούσεν άκόμα από το λιθάνι όλος ο ναός.

— Ίντεψίζ κιαραταρλάρ! Ούτε διαταγές άκούτε, ούτε του πολυχρενεμένου μας Σουλτάνου τα φιρμάνια σέβεσθε!... Χριστούγεννα γιωρτάσανε έδω!... φώναξαν οι Τούρκοι άγριεμένοι.

Κι' έδεσαν μάτσο τους Βουλγάρους του χωριού, με τον Βουλγαρόπαπα μπροστά μπροστά.

— Μωρέ άμάν, έφέντη μου! Άμάν, πασα μου, δέν λειτουργήσαμε έμεις!

Και πέσανε στα πόδια τους και τους φιλούσαν τα παπούτσια!

— Τότε ποιός έλειτούργησε έδω! Μην κατεβήκαν οι Άγιοι μόνοι τους και λειτουργήσανε Χριστούγεννα;

Οί Έλληνες του χωριού θα λειτουργήσανε!...

— Λειτουργήσανε του χωριού οι Έλληνες, με βουλγαρικά βιβλία! Το καμουτσίκι μωρέ Μεχμέτ. Που είνε το καμουτσίκι, μπρέ; Για δόσ' τους κάμποσες δυνατές, να ίδούν που θέλουμε να μάς στραβώσουνε μπροστά στα ίδια μας τα μάτια!...

Δεμένοι, οι σχισματικοί του Ριζαριού, με τον παπά τους πρώτον - πρώτον μπροστά, στάλθηκαν στη Θεσσαλονίκη και κλείστηκαν στο Γεντί-Κουλέ. Άνάσανε και το χωριό.

Δέν γιωρτάσε Χριστούγεννα κι' εκείνη τη χρονιά, αλλά ποτέ δέν πανηγύρισε με τόση άνακούφισι, τόση εύφροσύνη και χαρά, του Θεού τη Γέννησι, όσο τη χρονιά εκείνη, την άξέχαστη...

Ο Βούλγαρος παπάς δέν ξαναφάνηκε πλέον εκεί και οι χωρικοί άρχισαν πάλιν άναμεταξύ τους τις παληές τις σχέσεις και τις παληές αγάπες, τις έπισκέψεις, τις εύχές και τα καλοσωρίσματα, όπως το είχανε οι προγονοί τους και όπως τά ήθελε για όλους ο νεογεννηθείς Χριστός, έστω και αν δέν άνοιξεν ή έκκλησία του χωριού άκόμα.

Μά είχαν άνοιξει και λειτουργούσαν σαν έκκλησίες ή καρδιές!...

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

ΙΣΤΟΡΙΟΥΛΕΣ

ΤΟ ΣΩΣΤΟΤΕΡΟ

Δυό Γάλλοι φιλόλογοι συζητούσαν κάποτε αν είνε σωστότερη έκφρασι το «Βάλτε μου να πιώ» ή «Δώστε μου να πιώ». Έπειδή ο ένας υποστήριζε το πρώτο και ο άλλος το δεύτερο, αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνώμη κάποιου φίλου τους Άκαδημαϊκού. Έκείνος, περίφημος λόγιος αλλά και μπεκρής, μόλις άκουσε τις άπόψεις των, τους είπε:

— Κ' οι δυό έχετε άδικο. Το σωστότερο θάταν αν λέγατε: «Πάμε να πιούμε!...»

Άναψε τα κεριά και κατέβασε και την εικόνα της «Γεννήσεως».



— Ίντεψίζηδες! είπεν ο Καύμακάμης.

ΑΠΟ ΟΛΟΝ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΝΕΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΡΓΑ

ΤΑ ΦΑΡΔΕΙΑ ΠΑΝΤΑΛΟΝΙΑ

Έπιτέλους έγνώσθη που οφείλεται ή μόδα των μακρυών και φαρδίων πανταλονιών, των τσάρλεστον όπως τά λέμε. Το άπεκάλυψε ο λόρδος-δήμαρχος του Λονδίνου σε μιά συνέντευξί του. Ίδου τί λέει:

«Οί «Οξόνιενς», όπως λέγονται οι φοιτητάι του Πανεπιστημίου της Ώξφόρδης, είνε, κατά γενικόν κανόνα, έξαιρετικά φίλαθλοι. Έπειδή δέ με τα στενά πανταλόνια έχρειάζονταν πολλή ώρα για να βγάσουν μέσα στο γυμναστήριο, μαζί με τα πανταλόνια τους και τα παπούτσια τους και να φορέσουν τα παπούτσια του σπόρ, έπενόησαν τα μακρυά και φαρδεια πανταλόνια. Χάρις σ' αυτά μπορούν να φορουν άπό μέσα άπό το πανταλονάκι του σπόρ και τα άθλητικά παπούτσια, τά όποια χάρις εις το μάκρος και το φάρδος των πανταλονιών δέν φαίνονται σχεδόν καθόλου.

Έτσι μπορούν, μόλις φτάνουν στο γυμναστήριο, να βγάσουν μόνο το πανταλόνι και να είνε έτοιμοι για το σπόρ και μετά πάλι φορώντας το πανταλόνι να είνε έτοιμοι για το μάθημα ή για τον περίπατο!»

ΤΟ ΠΙΣΤΟΛΙ ΤΟΥ ΑΠΕΛΠΙΣΜΕΝΟΥ

Στο βεστιαριο της «Γαλλικής Κωμωδίας» στο Παρίσι ύπάρχει ένα παληό, παμπάλαιο πιστόλι, το όποιο χρησιμοποιείται κάπου-κάπου σε ώρισμένα έργα του ρεπερτορίου. Η Ιστορία του πιστολιού αυτού και του τρόπου με τον όποιο περιήλθε στην «Γαλλική Κωμωδία» είνε περιεργη και κωμικοτραγική.

Κάποιος νέος που είχε τη μανία να φτιάχνει στίχους έστειλε κάποτε στον διευθυντή του θεάτρου μιά τραγωδία. Η διεύθυνσις του θεάτρου την άπέρριψε άσυζητητί, γιατί δέν ήταν όχι για παίξιμο, αλλά ούτε καν για διάβασμα, και την έπέστρεψε στον συγγραφέα της. Τότε εκείνος έγραψε στον διευθυντή του θεάτρου κ. Άμπυς ένα γράμμα γεμάτο άπελπισία, μέσα στο όποιο έ-

όνιζε ότι ή οικονομική του κατάστασις ήταν φρικτή και ότι υπελόγιζε άκριθώς στην τραγωδία εκείνη για να άνορθωθή οικονομικώς. Έν τέλει δέ παρακαλούσε την διεύθυνσι του θεάτρου, άφου άπέρριψε το έργο του, να του στείλη τουλάχιστον μιά χρηματική βοήθεια, άπειλώντας ότι αν δέν του την έστειλαν θ' αυτοκτονούσε.

Στην έποχή μας ένα τέτοιο γράμμα θα έκανε τον διευθυντή να γελάση και να το πετάξη στο καλάθι των άχρηστων. Την έποχή όμως εκείνη ο κόσμος ήταν πιο αισθηματικός και φιλόφρωνος. Γι' αυτό και ο διευθυντής του θεάτρου έστειλε τον γραμματέα του στο σπίτι του άγνώστου συγγραφέως. Ο γραμματέας τον βρήκε ξαπλωμένον στο κρεβάτι του με' ένα πιστόλι στο διπλανό του τραπέζι.

Κάθησε κοντά του, τον παρηγόρησε, τον συμβούλεψε να κάνη ύπομονη και του έδωσε διακόσια φράγκα εκ μέρους της διεύθυνσεως του θεάτρου.

Μετά τρεις μήνες όμως ο νέος ξανάκανε τα ίδια.

Ο διευθυντής του θεάτρου έθύμωσε τότε, έκάλεσε το νέο και του είπε:

— Κύριε, μάθετε ότι αν σας άπειλήσετε με νέο γράμμα σας θα έχετε να κάνετε με τον κύριο.

Και του έδειξε έναν άστυνόμο με πολιτικά που βρισκόταν εκεί, τον όποιο είχε ειδοποιήσει προηγουμένως.

Ο άστυνόμος έψαξε τότε τον νέο και στις τσέπες του βρήκε το πιστόλι της άπελπισίας, το όποιο κατέσχεσε και παρέδωσε στην διεύθυνσι του θεάτρου για να το χρησιμοποιή στα διάφορα έργα!